AYB-nin sədri, xalq yazıçısı Anarın məruzəsi

- Hörmətli tədbir iştirakçıları! Əziz qonaqlar! Xanımlar və cənablar!

Ədəbiyyatımızın, mədəniyyətimizin böyük bayramını Yazıçılar Təşkilatının 75 illiyini sizinlə birlikdə qeyd etməyimizdən şərəf və qürur duyuruq. Bir saat bundan qabaq iki gün davam edən Beynəlxalq "Sərhədsiz söz" forumunun işini tamamladıq. Hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin dəstəyi və yardımıyla keçirilən hər iki tədbir - həm forum, həm bu yubiley təntənəsi bir çox cəhətdən əlamətdar hadisədir. Əvvəla ona görə ki, Azərbaycan və onun paytaxtı - bu il İslam mədəniyyətinin paytaxtı olan Bakı - regionun nüfuzlu mədəni mərkəzlərindən biri kimi, bir çox mühüm xalqlararası tədbirləri yüksək keçirməyə qadirdir, ikinci cəhət isə hər iki tədbirin yazıçıların ünsiyyət ehtiyacından qarşılıqlı əlaqələr yaratmaq istəyindən, bir-birilə görüşmək, söhbətləşmək, müəyyən layihələri müzakirə etmək arzusundan doğulur.

Bəzi başqa ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda da əhli-qələmlərin bir araya gəlmək, məclislər qurmaq istəyi ən azı XIX əsrdən bəri təşkilati cəhətdən də formalaşmışdır. Qarabağda, Gəncədə, Bakıda, Şamaxıda, Naxçıvanda, Şəkidə, Lənkəranda, Qubada şeir məclisləri hələ XIX əsrdə və XX əsrin əvvəllərində fəaliyyət göstəriblər. Bunlardan ikisini xüsusi qeyd etməyə dəyər. Sonuncu müstəqil Qarabağ xanı İbrahim xanın nəvəsi, şairə və rəssam Xurşidbanu Natəvanın yaratdığı "Məclisül-üns" və şair, musiqiçi, rəssam, alim Mir Möhsün Nəvvabın yaratdığı "Məclisül fəramuşan" Azərbaycan ədəbiyyatı və musiqisinin beşiyi Şuşanın qaynar mədəni həyatının bariz örnəkləridir.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın ədəbi həyatı əsasən iki jurnalın - eyni ildə 1906-cı ildə nəşrə başlayan "Molla Nəsrəddin" və "Füyuzat" jurnallarının ətrafında formalaşır. Mirzə Cəlil Məmmədquluzadənin, Ömər Faiqin fəal əməkdaşlığıyla çıxardığı "Molla Nəsrəddin" jurnalı böyük Mirzə Ələkbər Sabir, Ə.Haqverdiyev, Ordubadi, Qəmkusar, Əli Nəzmi, Üzeyir Hacıbəyli kimi şairlər, nasir və publisistlər yetişdirdi. Əli bəy Hüseynzadənin redaktorluğu ilə nəşr olunan "Füyuzat" jurnalının səhifələrində Məhəmməd Hadinin, Abbas Səhhətin, Hüseyn Cavidin, Abdulla Şaiqin istedadları parladı.

İstər "Molla Nəsrəddin", istərsə də "Füyuzat"ın müxtəlif üslublarla, müxtəlif yollarla ifadə etdiyi amallar - azadlıq, müstəqillik, demokratiya amalları 1918-ci il mayın 28-də Şərqdə və türk dünyasında ilk cümhuriyyətin - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasıyla yeni vüsət tapdı. Bu dövrdə milli ruhda, istiqlalı tərənnüm edən şeirlər, dram əsərləri, publisist yazılar meydana çıxdı, yazıçıların "Yaşıl qələmlər" adlı təşkilatı yarandı. Həmin təşkilat sovet dönəmində də bir neçə il fəaliyyətini davam edərək köhnə dövrün qocaman yazıçılarını birləşdirirdi. Eyni zamanda, yeni dövrün öz yaradıcılıq təşkilatı - "Qızıl qələmlər" yarandı. Elə həmin illərdə AZAP Azərbaycan proletar yazıçıları assosiasiyası fəaliyyətə başlamışdı. Bu proses bütün sovetlər ölkəsində gedirdi. Moskvada Proletkült, RAPP, LEF, konstruktivistlər, imajenistlər, jurnalistlər və başqa əbədi cərəyanlar müxtəlif qruplar şəklində fəaliyyət göstərirdilər.

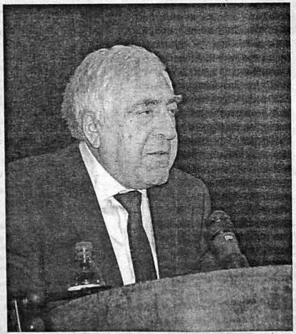

Nəhayət, 1934-cü ildə ölkə miqyasında və hər bir respublikada bütün bu təşkilatlar birləşdirilərək vahid Yazıçılar İttifaqı yarandı. Bu ideyanın Maksim Qorkidənmi, Stalindənmi gəldiyi barədə mübahisə etmək olar. Hər halda belə bir təşkilatın yaranmasında Maksim Qorkinin öz niyyəti, Stalinin öz niyyəti olub. Böyük yazıçı Maksim Qorki həqiqətən də ədəbi həyatı bir mərkəzə bağlamaq istəyirdi, bu mərkəzin yazıçıların yaradıcılıq problemləri, nəşriyyat, qəzet, jurnal problemlərindən məişət problemlərinə qədər bir çox məsələlərdə onlara qayğı göstərəcək, onlar üçün geniş imkanlar açacaq təşkilat kimi düşünürdü. Stalinin niyyəti isə bir növ Ədəbiyyat Nazirliyi yaratmaqla ədəbiyyatı partiyanın nəzarəti altında saxlamaq istəyi əsas məqsəd idi. Təsadüfi deyil ki, məsələn elə bizim Azərbaycan Yazıçılar İttifaqından fərqli olaraq SSRİ Yazıçılar İttifaqına müəyyən vaxtlarda ədəbiyyata heç bir dəxli olmayan Şerbakov və Polikarpov kimi partiya funksionerləri də rəhbərlik etmişlər. Ümumittifaq Yazıçılar qurultaylarında partiya rəhbərləri Buxarin, Jdanov məruzələr ediblər.

Doğrudur, Azərbaycan Yazıçılarının Birinci qurultayında da şeir üzrə partiya işçisi, özü də Azərbaycan dilini bilməyən erməni Çubar məruzə etmişdir, amma hər halda İttifaqımızın rəhbərlərinin hamısı şairlər, nasirlər, tənqidçilər olub. Çox çətin vaxtlarda Yazıçılar İttifaqına rəhbərlik edən insanların xidmətlərini unutmaq olmaz. Mən böyük hörmət və ehtiramla onların adlarını çəkmək istəyirəm: Məmmədkazım Ələkbərli, Seyfulla Şamilov, Səməd Vurğun, Rəsul Rza, Süleyman Rəhimov, Mirzə İbrahimov, Mehdi Hüseyn, İmran Qasımov, İsmayıl Şıxlı.

1987-ci il iyunun 18-də Yazıçılar İttifaqının Plenumunda mən təşkilatın rəhbəri seçiləndən sonra iş kabinetimdə İttifaqa müxtəlif vaxtlarda rəhbərlik etmiş bu doqquz yazıçının portretlərini asdım. Onların yanında bir portret də asılıb - 1993-cü ildən Birliyin Birinci katibi vəzifəsində çalışan, vaxtsız itirdiyimiz əziz dostumuz, gözəl yazıçımız Yusif Səmədoğlunun portreti.

Təşkilatımızın 75 illik tarixinə nəzər salarkən Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının keçmişində şərəfli, qürur doğuracaq səhifələrlə yanaşı, uğursuz illərin acıları da yada düşür. 30-a qədər Azərbaycan yazıçısı 37-ci ilin repressiya qurbanları olmuş, güllələnmiş, sürgün edilmişlər. Bu ittifaqımızın o vaxtkı üzvlərinin üçdə biridir. 1988-ci ildə keçmiş Sovet İttifaqında ilk olaraq biz Yazıçılar Birliyində repressiya qurbanları yazıçıların - xatirə lövhəsini asdıq. Bu lövhədə 27 yazıçımızın adları həkk olunub. Amma o dövrün mətbuatını vərəqlədikdə görürük ki, repressiya olunanlar arasında həm millətçilikdə, pantürkizmdə, antisovetçilikdə ittiham olunan şəxslərin adları var, həm də onlara bu ittihamları verən bəzi tənqidçilərin. Elə həmin ildə başqalarına ittiham verənlərin bir çoxu həmin ittihamlarla tutuldular, sürgün edildilər, güllələndilər. Çünki repressiyaları heç bir məntiqlə izah etmək mümkün deyil. Cavidi millətçilikdə, pantürkçülükdə ittiham ediblər, amma bu ittihamçıların özləri də repressiya qurbanı oldular. "Oxu tar, səni kim unudar" şerini yazan istedadlı şair Mikayıl Müşfiqi də güllələdilər, tarı qadağan edən xalq komissarını da...

Taleyin qisməti ilə ədəbiyyatımıza vurulan bu ağır zərbələrə rəğmən, istedadlı şairlərimizin, yazıçılarımızın böyük bir qismi ədəbiyyatımızı sönməyə, məhv olmağa qoymadılar, bütün çətinliklərə sinə gərərək dilimizi, mənəviyyatımızı, milli varlığımız, yaşada, ədəbiyyatımızı poemalarla, romanlarla, dram əsərlərilə, şeir və hekayələrlə, tənqidi məqalələrlə, publisist yazılarla zənginləşdirdilər.

Kəsərli yazıçı sözü İkinci Dünya müharibəsi illərində bütün xalqlara qənim kəsilmiş faşizm təhlükəsiylə mübarizədə mühüm rol oynadı. Yazıçılarımızın bir çoxu əlində silah müharibə cəbhələrində vuruşdu, bir qismi hərbi müxbir kimi cəbhə qəzetlərində çalışdı, bəziləri də əsgərlərlə görüşlərdə onları döyüşə ruhlandırdı.

1945-1946-cı illərdə Azərbaycan yazıçıları Cənubi Azərbaycanda milli şüurun oyanmasında böyük xidmətlər göstərdilər. Qısa bir müddətdə elə bir şərait yaranmışdı ki, sovet Azərbaycanının şairləri, yazıçıları cənub mövzularına müraciət edərkən ən dəruni milli duyğularını, vətənpərvərlik hisslərini parlaq və səmimi şəkildə ifadə edə bilirdilər.

Müharibədən sonra ədəbiyyatımıza bir sıra istedadlı yazıçılar nəsli gəldi. Sovet dövründə əhəmiyyətli dönüş illəri 60-cı illərdən sonra başlandı. Bu zaman bütün sovet cəmiyyətindəki iliq əsintilər, buzların əriməsi ədəbiyyata, sənətə təsir etməyə bilməzdi. Əlbəttə, ədəbiyyatın yeni mövzulara, yeni qəhrəmanlara, yeni ifadə vasitələrinə müraciət etməsi yalnız 60-cı illərdə ədəbiyyata gələn nəsillərin yaradıcılıqlarıyla bağlamaq düz olmaz. Daha yaşlı nəsildən olan yazıçılar da bu yeniləşmə prosesində fəal iştirak edirdilər. Sanki onların da ikinci nəfəsi açılmışdı. Amma təbii ki, bu yeniləşmə prosesinin əsas yükünü altmışıncılar nəsli daşıyırdı.

Amma az sonra siyasi-ictimai ab-hava yeni "buz dövrüylə", sonralar durğunluq adlandırılan dövrlə əvəz olundu. Nə forma, nə məzmun baxımından ötən dövrlərə qayıtmaq istəməyən yazıçılar - yeni çətinliklərlə qarşılaşdılar. Bu proses Moskvada müəyyən dərəcədə dissident hərəkatına təkan verdi. Azərbaycanda bu dövrdə Moskvadakı kimi ənənəvi anlamda dissident ədəbiyyatı adlana biləcək prosesin nəzərə çarpmamasının bir səbəbi o idi ki, paytaxtda bu yazıçıların hər addımı, hər hərəkəti dünya mətbuatının diqqət mərkəzində idi. Azərbaycanda belə hərəkətlər xəbər-ətərsiz ötüşə bilərdi. Amma ikinci, daha vacib səbəb o idi, bu dövrdə Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Azərbaycanda bütün danoslara və deyicilərə baxmayaraq, heç kəs dissident elan olunmadı. Artıq müstəqillik dövründə bu barədə açıq danışan Heydər Əliyev xatırlayırdı ki, ona vaxtilə nə qədər xəbərçilik edirlərmiş: "Filan şair - millətçidir, filan yazıçı pantürkistdir, filankəsin özü də antisovetdir, babası da sovet hakimiyyətinin düşməni olub və s. H.Əliyev isə bu şeytançılıq edənlərə, çuğulçulara deyil, haqqında danos verilən mətnlərlə, əsərlərlə, jurnallarla, tamaşalarla tanış olurdu və özü dediyi kimi, görürdü ki, burada deyilənlər deyil, xalqa, onun milli şüurunun yetişməsinə yönəlmiş gərəkli fikirlər və meyllər var.

Doğrudan da, sovet dövründə ən nüfuzlu ictimai təşkilat olan Yazıçılar İttifaqı hər zaman dilimizin, mənəviyyatımızın, milli varlığımızın keşiyində durub, xalqımızın mühüm taleyüklü məsələlər meydana çıxanda ən gur səslənən yazıçı sözü olub.

1990-91-ci illərdə Azadlıq meydanına gedən yollar milli müstəqillik, Azadlıq uğrunda mübarizənin ilk addımları Yazıçılar təşkilatından başlanırdı.

Erməni millətçilərin Azərbaycan torpaqlarına əsassız iddiaları səslənən kimi buna ilk sərt reaksiya Yazıçılar Birliyindən gəldi. Məhz Azərbaycan yazıçılarının imzalarıyla o vaxtkı ölkə rəhbərliyinə göndərilən məktublar bu məsələyə ilk etiraz səsi oldu və bu məktuba cavab olaraq ən yüksək dövlət səviyyəsində bizi əmin etdilər ki, Qarabağ heç bir vaxt Azərbaycandan alınıb başqa respublikaya verilməyəcək. Azərbaycan, Moskva, Türkiyə televiziya kanallarında çıxışlarımız, Rusiya, Türkiyə bəzən hətta Avropa mətbuatında çap etdirməyə nail olduğumuz yazılarda xalqımızın haqq sözünü dünyaya çatdırmağa çalışırdıq. Xalq o vaxtkı Azərbaycan iqtidarından əlini üzəndə yolunu Yazıçılar Birliyinə salırdı. Gündə neçə-neçə qaçqını, köçkünü qəbul edirdik, imkanlarımız daxilində onların problemlərini həll etməyə çalışırdıq. Qaçqınların bir qismini Şüvəlandakı Yaradıcılıq evində yerləşdirdik. Kommunist partiyasından başqa heç bir siyasi partiya fəaliyyət göstərmədiyi illərdə Yazıçılar Birliyi siyasi məsələlərə də fəal müdaxilə etməyi öz öhdəsinə götürmüşdü. Xalq hərəkatının önündə də ilk növbədə Azərbaycan yazıçıları gedirdi. 1990-cı ilin qanlı yanvar müsibəti haqqında, Xocalı faciəsi haqqında Moskva mətbuatı vasitəsilə dünyaya car çəkən də Azərbaycan Yazıçılar Birliyi oldu.

Hazırkı dövrdə siyasi partiyaların fəaliyyət göstərdiyi, müxtəlif ictimai qurumların bolluğu, mətbuat və söz azadlığı dövründə Yazıçılar Birliyi xalqımızın taleyüklü problemlərindən yayınmadan əsas diqqətini yaradıcılıq məsələlərinə yönəldir. Yazıçılar Birliyi öz üzvlərinə də onların partiya mənsubiyyəti və siyasi əqidələri baxımından deyil, yaradıcılıq nöqteyi-nəzərindən yanaşır. Elə buna görə də Moskvanın, Rusiyanın, əksər keçmiş sovet respublikaları-

(Ardı 3-cü səh.)

AYB-nin sədri, xalq yazıçısı Anarın məruzəsi

(Əvvəli 2-ci səh.)

nın yazıçılar təşkilatlarından fərqli olaraq bizim Birliyimiz dağılmadı, parçalanmadı, əmlakı hərraca çıxarılmadı.

Ara-sıra Yazıçılar Birliyinə yersiz iradlar tutmağı əsas məqsədlərinə çevirmiş bəzi qəzetlərdə "Yazıçılar Birliyi lazımdırmı", yaxud "Yazıçılar Birliyi kimə lazımdır" kimi mənasız suallar gündəmə çıxarılır. Özü də ən qəribəsi odur ki, bu sualları ortaya atanlar ya Yazıçılar Birliyindən çıxdıqlarını bəyan edənlərdir, ya da heç vaxt bu təşkilatın üzvü olmayanlar. Əgər bu təşkilata heç bir dəxliniz olmadığınızı iddia edirsinizsə, onun hər işi niyə sizi bu qədər maraqlandırır, narahat edir?

Hələ 1997-ci ildə X qurultayımız ərəfəsində belə söz-söhbətlər qızışdırılarkən ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin gənc yazıçılarla görüşdə dediyi sözlər bütün bu iddialara ən tutarlı cavab oldu. Heydər Əliyev deyirdi:

"Yazıçılar İttifaqı xalqımıza nə qədər böyük fayda verib. İndi durub deyək ki, bu Yazıçılar Birliyi lazımdır, ya lazım deyil? Şübhəsiz ki, indi sərbəstlikdir, hərə öz fikrini deməlidir ki, bu da tam təbiidir. Amma mən öz fikrimi deyirəm; əlbəttə ki, Yazıçılar Birliyi lazımdır... Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi keçən qurultaydan indiyə qədər çox iş görübdür. Yazıçılar Birliyini qoruyub saxlayıb, onun parçalanmasına, dağılmasına yol verməyibdir. Axı Yazıçılar Birliyi də böyük sınaqlardan keçib. Görürsünüz bu altı ildə Azərbaycanın başına nə işlər gəlibdir, Yazıçılar Birliyi də bütün bu sınaqlardan, imtahanlardan keçibdir. Ona görə də şəxsən mən belə hesab edirəm ki, bunu yüksək qiymətləndirməliyik. Yazıçılar Birliyinə rəhbərlik edən şəxslərin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmək lazımdır".

Ulu öndərimizin belə yüksək qiymət verdiyi Yazıçılar Birliyinin fəaliyyəti haqqında bəzi faktları xatırlatmaq istəyirəm. Əgər sovet dövründə dörd filialımız (o cümlədən erməni yazıçılarının Dağlıq Qarabağ filialı) vardısa, indi Azərbaycanın bütün bölgələrini, o cümlədən Qarabağımızı əhatə edən, on bir filialımız var, Naxçıvan filialı Yazıçılar Birliyi statusu alıb.

Yazıçılar Birliyimizin Moskvada, Borçalıda, İstanbulda, Mərkəzi Almaniyada olmaqla Avropada şöbələri fəaliyyət göstərir. Mədəniyyət Nazirliyilə şərikli orqan olan "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzeti indi yalnız Yazıçılar Birliyinin orqanı "Ədəbiyyat qəzeti"dir.

Yeri gəlmişkən, bu il "Ədəbiyyat qəzeti"nin nəşrə başlamasının da 75 yaşı tamam olur.

İnsan ömrü kimi qəzetin də 75 yaşı bir ahıllıq, müdriklik dövrüdür. Hər bir insan kimi qəzetin də səhvləri, büdrəmələri ola bilər. Amma "Ədəbiyyat qəzeti" də eyni çətin illərin sınaqlarından keçmiş, öz təmkinini, mötədilliyini, mötəbərliyini saxlaya bilmiş qəzetdir. Bəziləri bu qəzetdən sensasiyalı, qalmaqallı yazılar gözləyirsə, qəzet bu bayağılığa getmir, öz ədəbi sifətini saxlamağa çalışır. Qəzet ədəbiyyatın güzgüsüdür.

Əgər istedadlı, ciddi yazıçılar bu qəzetdən uzaq duracaqlarsa, onu qınamağa haqları yoxdur, əksinə, ən yaxşı yazılarını bu qəzetdə çap etdirməklə qəzetimizin səviyyəsini də qaldıra bilərlər.

"Ədəbiyyat qəzeti"nə ümummilli liderimiz verdiyi yüksək qiyməti də unutmamalıyıq. Heydər Əliyev deyirdi:

"Ədəbiyyat qəzet"nin nəşr olunması çoz yaxşı bir haldır və mən bunu həmişə dəstəkləmişəm. Kömək etmişəm, bundan sonra da kömək edəcəm. Onu da deyim ki, mən Moskvada yaşayarkən işlədiyim zaman, həm də işləmədiyim zaman "Ədəbiyyat qəzeti"ni daim alırdım. Azərbaycanın bütün qəzetlərini alırdım, amma "Ədəbiyyat qəzeti"ni xüsusi oxuyurdum... Ona görə də mənim bu qəzetə çox böyük hörmətim olubdur. Və qəzet də həqiqətən bizim xalqımız üçün çox xidmətlər göstəribdir. Çox yaxşı ki, bu qəzet də indi çıxır".

Bu dəyərli sözlərə onu əlavə etmək istəyirəm ki, son zamanlar "Ədəbiyyat qəzeti"nin bazasında rus dilində aylıq "Mir literaturı" qəzeti də nəşr olunur. Fürsətdən istifadə edib mən "Ədəbiyyat qəzeti"nin əməkdaşlarını, müəlliflərini və oxucularını qəzetin 75 illiyi münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm.

Yazıçılar Təşkilatının başqa qocaman və nisbətən gənc nəşrləri də var. Ənənəvi "Azərbaycan", "Literaturnı Azərbaycan", "Ulduz" jurnalını, "Dünya ədəbiyyatı", "Körpü", "Mütərcim" topluları və ən son günlərdə Türk dünyası ədəbi əlaqələrini ehtiva edən "Çinar" toplusu da əlavə olunub. Qırx il bundan qabaq Mədəniyyət Nazirliyinin orqanı kimi nəşrə başlayan "Qobustan" toplusu indi yalnız Yazıçılar Birliyinin orqanıdır. Bizim israrlı və inadlı səylərimizlə Yazıçılar Birliyi nəzdində Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzi yaradıldı. Mərkəzin ilk sədri görkəmli alim və tənqidçi rəhmətlik Aydın Məmmədov mərkəzin işini Yazıçılar Birliyi rəhbərliyilə qarşılıqlı hörmət və əməkdaşlıq şəraitində qurmuşdu. Bu illər ərzində mərkəz dünya ədəbiyyatının bir çox qiymətli örnəklərini orijinalların dillərindən birbaşa çevirir, kitablar şəklində və "Xəzər" toplusunda nəşr edir.

Əvvəllərdə qeyd olunan sınaq illərində, sovet dönəmində və müstəqilliyimizin 1993-cü ilinə qədər təşkilatımız maddi baxımdan çox çətin dövrlər yaşadı. Binamızın birinci mərtəbəsini kirayə verərək jurnallarımızı, qəzetimizi saxlaya bildik. Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə gələndən sonra Yazıçılar Birliyinin özü də, onun ədəbi orqanları da dövlət büdcəsinə qəbul edildi və beləliklə ədəbi mətbuatımız, deməli ədəbiyyatımız və dolayısıyla ədəbi dilimiz xilas olundu.

Sonrakı illərdə bizim müraciətimizlə və Prezident İlham Əliyevin yardımıyla Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzi də büdcəyə qəbul olundu.

Ədəbi orqanlarımızın, bütün bu nəşrləri himayə edən Yazıçılar Birliyinin də maddi çətinliklərdən xilas olması

ədəbiyyatımızın yeni uğurlarının rəhni oldu.

Yalnız son dövrün ədəbi məhsullarına nəzər salsaq aydın görərik ki, bu illərdə geniş ədəbi ictimaiyyətin, oxucuların marağına səbəb olan bir çox dəyərli poemalar, romanlar, şeirlər, hekayələr, publisist yazılar, tənqidi məqalələr işıq üzü gördü. Qocaman yazıçımız İsa Muğanna gənclik şövqüylə yeni qiymətli romanlar meydana çıxarıb. Xalq yazıçısı Elçinin romanları, povestləri, hekayələri yalnız Azərbaycanda deyil, Türkiyə, Rusiya mətbuatında da maraqla izlənir, onun kitabları Moskvadan, Türkiyədən başqa Ruminiyada, başqa ölkələrdə də çap olunur, pyesləri Türkiyə səhnələrində tamaşaya qoyulur. Rüstəm İbrahimbəyovun pyesləri Moskvanın və neçə-neçə xarici ölkənin teatrlarında uğurla tamaşaya qoyulur, Kamal Abdullanın romanları Türkiyədə, Moskvada, Polşada, Fransada, Braziliyada nəşr olunub. Odur ki, bəzən Azərbaycan ədəbiyyatı Biləcəridən (bəziləri insafa gəlib Yevlaxdan) o yana keçmir deyənlərə ABŞ-ın, Fransanın, Braziliyanın, bir çox Avropa ölkəsinin hər halda Biləcəridən də, Yevlaxdan da o yana olduğunu xatırlatmaq lazım gəlir. Özü də bu sözü bəzən elə adamlar deyir ki, ömründə Azərbaycan dilində Azərbaycan yazıçısının bircə səhifəsini də oxumayıb.

Çingiz Abdullayevin romanları dünyanın 28 dilinə çevrilib, müxtəlif ölkələrdə milyon tirajlarla nəşr olunub. Fikrət Qocanın, Vaqif Səmədoğlunun, Ramiz Rövşənin, Məmməd İsmayılın, Abbas Abdullanın, Zəlimxan Yaqubun gənc şair Səlim Babullaoğlunun Türkiyədə nəşr olunmuş kitabları bu ölkənin dövri mətbuatında da rəğbətlə qarşılanıb. Firuzə Məmmədlinin, Akif Əhmədgilin, Qəşəm Nəcəfzadənin, gənc şairlərdən Qulu Ağsəsin, Əkbər Qoşalının, Elxan Zalın, İlqar Fəhminin şeirləri də Moskvada, Avropa ölkələrində, Türkiyədə, İranda nəşr olunur.

Son dövr nəsrimizin uğurları sırasında Mövlud Süleymanlının, Sabir Rüstəmxanlının, Natiq Rəsulzadənin, Aqil Abbasın, Elçin Hüseynbəylinin roman, povest və hekayələri Türkiyədə, Rusiyada, Polşada, Ukraynada nəşr olunmuşlar. Qadın yazıçılarımızdan Sara Oğuzun və Afaq Məsudun hekayələri ABŞ-da, Afaq Məsudun yazıları habelə Avstriyada da dərgilərdə nəşr olunub. Əgər bütün bunlar çağdaş ədəbiyyatımızın uğurları sayılmırsa, mən bilmirəm onda uğur nəyə deyərlər?

Heç sovet vaxtında da beş verməmiş əlamətdar bir hadisə - Moskvada "Drujba narodov" jurnalının bütün bir nömrəsinin yalnız Azərbaycan ədəbiyyatına həsr olunmasıdır. Ukraynada çıxan "Kiyevskaya Rus" jurnalının da bir nömrəsi bütünlüklə Azərbaycan ədəbiyyatına həsr edilib. Türkiyədə "Qardaş qələmlər" dərgisinin hər nömrəsində Azərbaycan yazıçılarının yazılarına geniş yer verilir. Sevindirici haldır ki, gənc yazıçılarımız əsərlərindən ibarət olan almanaxlar da Türkiyədə, Polşada, Ukraynada, Rusiyada nəşr olunur, istedadlı cavanlarımız get-gedə daha geniş miqyasda tanınırlar. Yazıçılar Birliyinin təşəbbüsüylə yaradılmış "Bayatı" kitab dükanında gənc yazarların imza günləri, onların kitablarına böyük oxucu marağı hamımızı fərəhləndirir. Bütün bu faktlar ədəbiyyatımızın Azərbaycanın özündə maraq doğurmaqla yanaşı, beynəlxalq aləmdə də səslənməsinə təkzibolunmaz sübutdur.

Adətən çağdaş ədəbiyyatımızda dəyərli əsərlər yaranmayıb iradına cavab verərkən bəzi yazıçılar ilk öncə və ancaq öz əsərlərini xatırladırlar. Gördüyünüz kimi, mən bu son illərdə geniş şöhrət tapmış ədəbi əsərlərimizin mümkün qədər geniş panoramını göstərməyə çalışdım.

Amma bəzi qəzetlərin köşə yazarlarımı, küçə yaşarları mənim bütün əsərlərimi inkar edib öz səviyyələrinə endirib aşağılamağa çalışanda, yaxud "Anar axır illər heç nə yazmır" deyəndə məcburam ki, ədalət və insaf naminə bəzi faktları xatırladım. Ancaq son illərdə yazdığım "Qırmızı limuzin" hekayəsi ABŞ-da, Polşada, Rusiyada ("Drujba narodov" jurnalında və kitabımda), Türkiyədə nəşr olunub. "Otel otağı" povestim Türkiyədə, Rusiyada çap edilib, əsasında mərhum rejissorumuz Rasim Ocaqov film çəkib. Qeyri təvazökarlıq kimi görünsə də, görkəmli alimimiz Nizami Cəfərovun bu əsər haqqında fikrini gətirməliyəm. Nizami yazır ki, "Otel otağı" Azərbaycan ədəbiyyatının XX əsrin sonunda yaratdığı ən möhtəşəm obrazdır və dünya ədəbiyyatının böyük nümunələriylə bir sırada durur. "Ağ qoç, qara qoç" Bakıda, Moskvada (kitabımda və "Drujba narodov" jurnalında), Türkiyədə (ayrıca kitab şəklində və "Orta Doğu" qəzetində silsilə şəklində), Ruminiyada (ayrıca kitab şəklində), eləcə də incilis, alban və qazax dillərində çap olunandan sonra haqqında Azərbaycan, rus, türk, rumın mətbuatında 30-dan artıq məqalə çıxıb, povest eləcə də ingilis, alban, qazax dillərində çap edilib. Əgər bütün bu faktlara gözünü yumub, qulağını tıxayan, işi-peşəsi yalnız tanınmış yazıçıları və hər uğurlarına qısqandığı istedadlı gənc yazıçıları sancmaq, zəhərləmək olan birisi, mən bunu əsər saymıram, - deyirsə, sual olunur, yaxşı sənin özünü, sözünü bir sayan varmı ki, sən də kimisə, ya nəyisə saymayasan.

Qəribədir ki, bəzən bir-birinə qarşı qatı müxalif mövqedə duranlar, o cümlədən bəzi iqtidar qəzetlərinin və bəzi müxalifət qəzetlərinin yazarlarını Yazıçılar Birliyinə, ümumən çağdaş ədəbiyyatımıza, bəzən hətta klassiklərimizə də eyni bədxah, inkarçı münasibət birləşdirir. Yaxşı ki, heç olmasa Yazıçılar Birliyinə qarşı qərəzli münasibətlərində konsensusa gələ bilirlər.

Əlbəttə, belə bayram günündə bu sayaq atmacalara cavab verməyin bəlkə də yeri deyil, amma evvəl-axır bütün bu ucuz təxribatlara bir dəfə cavab vermək lazımdır axı. İşıqlı bir insan olan Nəcəf Nəcəfovun yaratdığı "Azadlıq" qəzetində indi yuva salmış üç nəfər köşə yazarının işi-peşəsi Azərbaycan ədəbiyyatına, tanınmış yazıçılarımıza, Yazıçılar Birliyinə, konkret olaraq mənə böhtan atmaqdır. Əgər "Azadlığ"ın bir nömrəsində mənə qarşı yazı yoxdursa, deməli o gün qəzet çıxmayıb. Belə birisi açıq yazır ki, biz şər atdığımızı, böhtan atdığımızı bilirik, bunu bilə-bilə edirik ki, o adamların, təzyiqi qalxsın, şəkəri artsın, biz də bir az rahat olaq. Görün nə qədər bədbəxt məxluqdurlar ki, həyatlarının ən böyük sevinci və rahatlığı başqalarının qanını qaraltmaqdır. Başqalarının əsəblərilə oynamağı qarşılarına ulu məqsəd kimi qoyanları rahatsız edən, qanlarını qaraldan da Azərbaycanımızın, o cümlədən ədəbiyyatımızın hər uğurudur, Yazıçılar Birliyinin hər uğurlu tədbiridir. Bu qədər nüfuzlu əcnəbi qonağın iştirakıyla yüksək səviyyədə keçən tədbir də bunların yuxusunu qaçırıb, "Azadlıq" qəzetinin adını belə çəkmək istəmədiyim həmin yazarları dərhal qələmə sarılıb açıq təxribata əl atıblar. Mənim ayın 14-də Natəvan klubunda 60 nəfərin iştirakıyla keçirilən Mətbuat konfransında məhz belə küçə yazarlarına aid dediyim sözləri başqa ünvana yönəltmək - dələduzluğun ən bariz örnəyidir. Özlərinin Yazıçılar Birliyinə heç bir dəxlləri olmadıqları halda daima Yazıçılar Birliyinin daxili məsələlərinə qarışır, qurultayımızın haçan keçiriləcəyi, rəhbərliyə kimin gedib kimin gələcəyi haqqında şayiələr uydurur, sonra da öz iftiralarını müzakirə edirlər. Onu da deyim ki, müxalifətə ən böyük ziyanı məhz belə mətbuat səhifələrində dərc olunan yalan-palanlar vurur. O qədər yalan yazırlar ki, doğru sözlərinə də inanan qalmır.

Mən sarıdan onları daim qıcıqlandıran odur ki, mən həmişə iş başında olanda da, olmayanda da böyük Heydər Əliyevi yüksək qiymətləndirmişəm. Elə hey təkrar edirlər. Anar Heydər Əliyev haqqında "Qalib gəldi, qalib getdi" yazıb. Bəli, belə yazmışam, həmişə də bu fikirdə olmuşam. Onun bu dünyadan qalib kimi getdiyini kim inkar edə bilər. Sizcə, o, Azərbaycana bəla gətirib, məncə o, Azərbaycanı bəlalardan xilas elədi. 93-cü il hadisələri - Azərbaycanın parçalanması təhlükəsini, vətəndaş müharibəsini, qardaş qırğınını nə tez unutdunuz, sizlərin özünüzün də son xilas yolu kimi Heydər Əliyevə üz tutmağınız nə tez yadınızdan çıxdı? Bəli, o, bu dünyadan heç kəsə məğlub olmadan getdi və nə Qorbaçovun intriqaları onu yıxa bildi, nə erməni lobbisinin və onlara züy tutan bəzi özümüzünkülərin cidd-cəhdləri, nə də sizin nökərçilik etdiyiniz sahiblərinizin gücsüz təşəbbüsləri... Bilirəm ki, bu çıxışımdan sonra hər nömrəsində məni sancan ("Azadlıq") qəzeti bəlkə bütün nömrəsini mənə qarşı föhş və böhtanlarla doldurdu. Olsun, əllərindən gələni beş qaba çəksinlər. Tarix heç nəyi unutmur. Gec-tez tarix qarşısında cavab verməli olacaqlar və ləkəli adlarını heç vaxt təmizə çıxara bilməyəcəklər. Mən ömrüm boyu ədəbiyyatımızın sağlam qüvvələrinə inanmışam və arxalanmışam. Ədəbiyyatımızın gələcəyini də məhz istedadlı, sağlam qüvvələrə bağlamışam. Elə dünən Filarmoniyada poeziya gecəsində şeir oxuyan 23 yaşlı Qismət adlı şairin necə hərarətlə qarşılandığının şahidi olduq. Qismətin elə dünən oxuduğu elə tək bir bu şeri özlərini ədəbiyyata zorla sırımağa çalışanların neçə-neçə cızmaqarasına dəyər.

Yazıçılar Birliyi gənclərin sağlam yolla inkişaf etmələri üçün əlindən gələni əsirgəmir...

Son iki qurultaylarımızda Yazıçılar Birliyinin gənclərlə iş üzrə katibləri seçilmiş, Gənclər Şurası yaradılmış, "Ulduz" jurnalı bütünlüklə cavanların ixtiyarına verilmişdir. Keçən qurultaymız ərəfəsində Yazıçılar Birliyinin rəhbərliyilə görüş zamanı Prezident İlham Əliyev bu məsələni xüsusi vurğuladı. O dedi:

"Son illər ərzində Yazıçılar Birliyinin fəaliyyəti çox uğurlu olmuşdur, xüsusilə gənc yazıçılara böyük diqqət göstərilib, çoxlu işlər görülmüşdür. Bütün görülən işlərə görə sizə öz minnətdarlığımızı bildirirəm..."

Mən də bugünkü tədbirdən istifadə edərək hörmətli Prezidentimizə minnətdarlığımızı bildirmək istəyirəm. Elə dünənki və bugünkü tədbirlərin keçirilməsində yardımına görə, Yazıçılar Birliyinin binasının əsaslı təmirini təmin etdiyinə görə, 70 yazıçıya, o cümlədən 20 gənc yazıçıya Prezident təqaüdləri verildiyinə görə.

Qəribədir ki, özləri də belə və bundan da yüksək təqaüdlər ala-ala, başqa yazıçıların təqaüd almalarını mənfi dəyərləndirənlər də tapılır. Nə isə...

Bütün çətinliklərdən keçə-keçə, bütün sınaqlara sinə gərə-gərə, dövlətçiliyimizə, mənəvi dəyərlərimizə sədaqətinə görə aramsız hücumlara məruz qala-qala, yalnız öz ədəbi vicdanımıza və xalqımızın rəğbətinə arxalana-arxalana, bütün istedadlara - yaşlı olsun, cavan olsun - həmişə böyük diqqət və qayğıyla yanaşa-yanaşa, canlı bir orqanizm kimi yaşaya-yaşaya Azərbaycan Yazıçılar Birliyi 75 illik ömrünü yola salıb 76 yaşına qədəm qoyur.

Əminik ki, ədəbiyyatımız millətimizə, müstəqil dövlətimizə layiq bir şəkildə inkişaf edəcəkdir. Birliyimiz də həmişə olduğu kimi, öhdəsinə düşən bütün vəzifələri namusla yerinə yetirəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Ədəbiyyat qəzeti.- 2009.- 18 oktyabr. S. 2-3.